

Asia: VN/2037/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Muodostaako ehdotettava asiakastietolaki selkeän, yhdenmukaisen ja ymmärrettävän kokonaisuuden?

Kyllä. Voit halutessasi perustella vastaustasi ja kirjata muita yleisiä kommentteja kokonaisuuteen liittyen.

Onko vaikutusten arviointi riittävän laaja ja onko vaikutukset mielestänne oikein arvioitu?

Taloudelliset vaikutuksen

Ei. Perustelut: [Tietojärjestelmävaikutukset saattavat yllättää ja niiden yhteensovittamisessa ja sujuvassa käytössä saattaa kuluu suunniteltua kauemmin.]

Vaikutukset kansalaisten asemaan

Ei. Perustelut: [Tutkijakansalaisten asemaan: Asiakastietojen käyttöä kuvataan vain lääketieteelliseen tutkimukseen. Eikö nykypäivänä pitäisi puhua yleisesti tieteellisestä tutkimuksesta ja myös muiden terveys- ja sosiaalitieteiden tutkimuksesta tasavertaisena suhteessa lääketieteelliseen tutkimukseen? j]

Lapsivaikutukset

Kyllä.

Vaikutukset sosiaali- ja terveydenhuollon palvelunantajien ja apteekkien toimintaan

Kyllä.

Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Kyllä.

Tietosuojavaikutukset

Kyllä.

Soveltamisala ja suhde muuhun lainsäädäntöön (2 §)

Onko ehdotettavan asiakastietolain suhde muuhun lainsäädäntöön selkeä?

-

Onko asiakastietojen käsittelyä koskevien yleisten periaatteiden soveltaminen kaikkiin asiakastietojen käsittelyn käyttötarkoituksiin kannatettava?

Kyllä

Määritelmät (3 §)

Ovatko määritelmät selkeät ja ymmärrettävät lain soveltamisen näkökulmasta?

Ei, mitkä määritelmät ovat epäselviä ja miksi? [Tässä puhutaan asiakkaasta sosiaalihuollon palvelujen käyttäjänä. Myös terveydenhuollossa on asiakkaita esim. terveet äidit neuvolassa ym.]

Pitäisikö pykälään lisätä määritelmiä?

-

Asiakastietojen käsittelyä koskevat yleiset periaatteet (2 luku)

Onko 2 luvun sääntelyehdotus kokonaisuutena selkeä, ymmärrettävä ja johdonmukainen?

Kyllä

Onko salassapitoa ja sivullisuutta koskeva sääntely selkeä ja ymmärrettävä?

Ei. Perustelut: [Luvussa 2.3 Nykytilan arviointi -otsikon alla kuvataan: "sekä asiakas- että potilaslaissa määritellään sosiaalihuollon asiakastiedot ja potilastiedot salassa pidettäviksi, ja kielletään niiden luovuttaminen sivulliselle. Sivullisen määritelmä on kuitenkin poikkeava, koska potilaslaissa sivullisiksi katsotaan kaikki toimintayksikössä ja sen lukuun toimivissa toimintayksiköissä potilaan hoitoon tai siihen liittyviin tehtäviin osallistuvat." Eihän potilaslaissa näin todeta? Toimintayksikössä potilaan hoitoon tai siihen liittyviin tehtäviin osallistuva ei ole sivullinen, mutta muut samassa toimintayksikössä ovat, mikäli eivät osallistu hoitoon. Potilaslaissa 13§: "Sivullisella tarkoitetaan tässä laissa muita kuin asianomaisessa toimintayksikössä tai sen toimeksiannosta potilaan hoitoon tai siihen liittyviin tehtäviin osallistuvia henkilöitä."]

Onko asiakkaan tietosuoja-asetuksen mukaisiin oikeuksien rajoittamisen sääntelyä selkeää, ymmärrettävää ja oikeasuhtaista?

Ei. Perustelut: [Asiakkaalle kuitenkin edelleen jää oikeudet muiden muassa vaatia virheellisten asiakastietojen korjaamista tai poistamista. Miten silloin, kun asiakkaalla ja palvelun tuottajalla on eri käsitykset siitä, mikä on virheellinen tieto ja mikä ei?]

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen rekisterinpito (3 luku)

Sosiaalihuollon yhteydessä laadittavat potilasasiakirjat tallennettaisiin potilasrekisteriin ja niitä käsiteltäisiin samoin kuin muitakin potilastietoja. Onko ehdotus mielestänne kannatettava?

Kyllä

Voitte esittää tässä myös muita näkemyksiä lakiehdotuksen sosiaalihuollon yhteydessä laadittavien potilasasiakirjojen käsittelyä koskevaan sääntelyyn

-

Onko palvelunantajan muutostilanteisiin liittyvä sääntely selkeää ja ymmärrettävää?

Kyllä

Näkemyksiänne muutostilanteisiin liittyvän sääntelyn toteutettavuuteen?

On tehtävä selkeä työnjako ja nopeat prosessit teknisine valmiuksineen sekä vastuuhenkilöt. Vastuu ei voi olla "pääsääntöisesti" jollakin ja poikkeuksia ja poikkeuksen poikkeuksia. Julkisen palvelujen toimintojen loppuessa vastuut eivät näytä olevan selkeät, koska potilasasiakirjoja löydetään tyhjästä tiloista. eikä kukaan ole ollut vastuuta katsoa, että tiloihin ei jäisi salassa pidettäviä tietoja. On myös varauduttava poikkeus- ja kriisitilanteisiin ja mahdollisiin tietoturvasuorituksiin.

Onko palvelunantajan toiminnan päättymiseen liittyvää selkeää ja ymmärrettävää?

Ei. Perustelut: [Asialla oltava lainsäädäntöpohja, jonka pohjalta sekä palveluntuottajan että hyvinvointialueen vastuu on selkeä ja tietojärjestelmät ja tekniset valmiudet hyvinvointialueella varmistettu. Tulisi jo ennen palvelun ostamista varmistaa, että molemmilla on tietotekniset valmiudet. Palveluntuottaja voi vaihtua nopeastikin, jolloin tämä vaatii ennakoitua]

Näkemyksiänne toiminnan päättymiseen liittyvän sääntelyn toteutettavuuteen?

-

Asiakasasiakirjojen käsittelyä koskevat periaatteet (4 luku)

Onko 4 luvun sääntelyehdotus kokonaisuutena selkeä, ymmärrettävä ja johdonmukainen?

Kyllä

Onko sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasrekistereitä koskeva sääntely (18 §) selkeä ja ymmärrettävä?

Kyllä

Näkemyksiänne rekistereitä koskevan sääntelyn toteutettavuuteen?

-

Onko alkuperäisten asiakirjojen säilyttämistä koskeva sääntely selkeä ja ymmärrettävä?

Kyllä

Näkemyksiä säilyttämistä koskevan sääntelyn toteutettavuuteen?

-

Potilasasiakirjat (5 luku)

Onko 5 luvun sääntelyehdotus kokonaisuutena selkeä, ymmärrettävä ja johdonmukainen?

Kyllä

Onko potilasasiakirjojen periaatteita koskeva sääntely (27§) selkeä ja ymmärrettävä?

Ei. Perustelu: [Potilasasiakirjoja laaditaan myös puhelimitse tai etäyhteyksin toteutettavista palvelutapahtumista eli ei käynti ja hoitajakso ole sama kuin palvelutapahtuma. 30 § Pykälä 2 "Sääntely mahdollistaisi siten toista henkilöä koskevien tietojen kirjaamisen erilliseen asiakirjaan riippumatta siitä, kuka tiedon on kertonut." Huonokuntoisten potilaiden läheisistä esimerkiksi teho-osastoilla joudutaan kirjaamaan asioita potilasasiakirjoihin: tavallisimmin läheisistä kirjataan yhteydenpito ja mitä heille kerrottu ja mahdollisia asioita, jotka vaikuttavat yhteydenpitoon ja tiedonsaantiin ja läheisten toiveisiin ja tarpeisiin. Ne eivät voisi olla jossain erillisessä järjestelmässä? Useinhan nämä ovat asioita tai tilannekartoituksia, jotka läheiset ovat itse kertoneet, mutta voivat olla myös ammattilaisten näkemyksiä yhteydenpidosta ja tarpeista. .]

Onko alaikäisen päätöskykyä koskevia merkintöjä koskeva sääntely (33 §) selkeä ja ymmärrettävä?

Ei. Perustelu: [Jättää jossain mielessä varaa yksittäisten ammattilaisten ehkä virheellisiksikin lopulta todettaville tulkinnoille?]

Sosiaalihuollon asiakasasiakirjat (6 luku)

Onko 6 luvun sääntelyehdotus kokonaisuutena selkeä, ymmärrettävä ja johdonmukainen?

-

Tulisiko sääntelyä soveltaa myös terveydenhuollon palveluissa toimivien sosiaalihuollon ammattihenkilöiden kirjaamiseen (esim. sairaaloiden terveystieteellisyö)?

-

Kirjaaminen monialaisessa yhteistyössä (7 luku)

Onko 7 luvun sääntelyehdotus kokonaisuutena selkeä, ymmärrettävä ja johdonmukainen?

Kyllä

Tiedonsaantioikeus ja tietojen luovuttaminen (8 luku)

Onko 8 luvun asiakkaan tiedonsaantioikeutta koskeva sääntelyehdotus kokonaisuutena (48 §- 52 §) selkeä, ymmärrettävä ja johdonmukainen?

Ei. Perustelut: [50 §. Sähköinen asiointi ja tietojen käsittely toisen puolesta. Tässä pykälässä ei käsitellä toisen puolesta asiointia tilanteessa, jossa esim. iäkäs henkilö ei ole holhottava, mutta ei itse pysty käyttämään sähköisiä palveluita eikä omista sähköisiä pankkitunnuksia, joilla kirjaudutaan palveluihin. Valtuutus pitäisi antaa sähköisesti, mutta kun iäkkäällä henkilöllä ei ole mahdollisuutta tähän, niin asioiden hoitaminen on vaikeaa. Millä tavoin valtuutus annetaan muutoin kuin sähköisesti, niin että esim. iäkkään henkilön läheinen voi hoitaa puolesta asioinnin?]

Onko asiakkaan oikeutta määrätä tietojensa luovutuksista koskeva sääntelyehdotus kokonaisuutena (53 § -55 §) selkeä, ymmärrettävä ja johdonmukainen?

Ei. Perustelut: [:"Luovutus olisi mahdollinen, jos potilaalla ei ole mielenterveyden häiriön, kehitysvammaisuuden tai muun vastaavan syyn vuoksi edellytyksiä arvioida annettavan luovutuslupan tai suostumuksen merkitystä." Onko nykyisin mielenterveyshäiriöitä tarpeen eritellä leimaavasti syyksi sille, että se estäisi itsessään harkintakyvyn? Onko tämä vanha jäännö? Yhtä lailla voi moni muukin sairaus heikentää arviointikykyä. Pitäisikö sitten luetella kaikki mahdolliset harkintakykyä heikentävät sairaudet tasapuolisuuden nimissä?]

Onko asiakastietojen luovuttamista muille palvelunantajille ja viranomaisille koskeva sääntelyehdotus (56 § - 63 §) kokonaisuutena selkeä, ymmärrettävä ja johdonmukainen?

Kyllä

Onko mielestänne kannatettavaa, että asiakastietoja saisi luovuttaa palvelunantajien ja terveydenhuollon rekisterien välillä käyttötarkoituksensa mukaisesti lain perusteella luovutuslupaa edellyttäen?

Kyllä

Onko mielestänne kannatettavaa, että asiakastietoja luovutettaisiin palvelunantajien välillä ensisijaisesti Kanta-palvelujen välityksellä?

Kyllä

Onko rajat ylittävää tiedonvaihtoa koskeva sääntely (60 §) selkeä ja ymmärrettävä?

Kyllä

Onko potilastietojen luovuttamista kliiniseen lääketutkimukseen ja muuhun lääketieteelliseen tutkimukseen koskeva sääntely (61 §) selkeä ja ymmärrettävä?

Ei. Perustelut

Sosiaali- ja terveydenhuollon tietojärjestelmät (2 osa)

Onko tietojärjestelmiä tietoturvallisuutta ja tietojärjestelmien valvontaa koskeva sääntely selkeä ja ymmärrettävä?

Kyllä

Onko mielestänne kannatettavaa, että tiedonhallintapalvelua laajennettaisiin niin, että sen kautta voidaan luovuttaa aiemmin säädettyjen keskeisten potilastietojen lisäksi muita potilasasiakirjamerkintöjä sekä tiedonhallintapalvelun sääntely mahdollistaisi myös reseptikeskukseen tallennettujen lääkitystietojen yhteenvetojen luovuttamisen?

Kyllä

Onko mielestänne kannatettavaa edellyttää tietojärjestelmiä asentavan, ylläpitävän ja päivittävän henkilön luotettavuuden varmistamista tiedonhallintalain 12 §:ssä tarkoitetulla tavalla, jos henkilö tehtävissään pääsee näkemään asiakastietoja (77 § tietoturvasuunnitelma, 1 momentin kohta 7)?

-

Onko mielestänne kannatettavaa, että ammattilaisen käyttöliittymä (Kelain) voisi toimia lääkemääräysten laatimisen varajärjestelmänä häiriötilanteissa?

Kyllä

Onko mielestänne kannatettavaa, että Kelalle lisätään oikeuksia liittyen lokivalvontaan ja verkonvalvontaan sekä Kanta-palveluihin tallennettavien asiakirjojen tietorakenteiden laadunvarmistukseen?

Kyllä

Maksut

Näkemyksiänne yhteentoimivuuden testaukseen ilmoittautumisesta perittävästä maksusta?

-

Siirtymäsäännökset 102 §

Hyvinvointitietojen luovuttaminen Omatietovarannosta palvelunantajille 1.1.2024 mennessä ehdotuksen 73 §:n 2 momentin mukaisesti

-

Kaikkiin asiakas- ja potilastietoihin kohdistuvaa kiellon ja työterveyshuoltoon kohdistuvan kiellon soveltaminen 1.1.2024 mennessä ehdotuksen 54 §:n 2 momentin mukaisesti viimeistään 1.1.2024

-

Asiakastietojen luovuttaminen suostumuksen perusteella 57 §:n mukaisesti (erityisesti luovutukset sosiaali- ja terveydenhuollon väliset luovutukset Kanta-palveluista) viimeistään 1.1.2024

-

Potilastietojen luovuttaminen asiakastietovarannosta asiakkaille hyvinvointisovelluksiin avulla asiakkaille 48 §:n 2 momentin mukaisesti viimeistään 1.12.2023

-

Sosiaalihuollon asiakastietojen luovuttaminen asiakastietovarannosta asiakkaille hyvinvointisovelluksiin viimeistään 1.5.2025.

-

Luovutukset toisille palvelunantajille ja terveydenhuollon rekisterien välillä lain perusteella edellyttäen luovutuslupaa 58 §:n 1 momentin mukaisesti viimeistään 1.1. 2026 alkaen

-

Potilastietojen luovuttaminen ulkomaille Kanta-palveluista ehdotuksen 60 §:n mukaisesti viimeistään 1.1.2025 mennessä.

-

Ammattilaisen käyttöliittymän (Kelain) käyttö lääkemääräysten laatimisen varajärjestelmänä 75 §:n 2 momentin mukaisesti viimeistään 1.1.2026.

-
koulupsykologien laatimat asiakirjat viimeistään 1.3.2025

-
Sosiaalipalveluiden yhteydessä annettaviin terveystalviin liittyvät potilasasiakirjat viimeistään 1.10.2026

-
Ajanvarausasiakirja asiakkaalle ilmoitettavista terveydenhuollon ajanvarauksista, seulontatutkimuksista syntyvät laboratoriotulokset, ajoterveyteen liittyvät todistukset ja lomakkeet, tapaturmiin ja ammattitauti-ilmoituksiin liittyvät todistukset ja lomakkeet, lääkärinlausunto terveydentilasta T-todistus, lääkärintodistukset C ja TOD sekä jäljennös kuolintodistuksesta viimeistään 1.10.2026

-
Hoitotyön päivittäismerkinnät viimeistään 1.10.2029

-
Seulontatutkimuksista syntyvät kuvantamistutkimukseen liittyvät asiakirjat, säteilyrasitustiedot, video- ja äänitallenteet sekä näkyvän valon kuvat ja suun terveydenhuollon yksiköiden tallentamat kuvat sekä muut kuvat viimeistään 1.10.2029

-
Lastensuojelun palvelutehtävässä ja koulukuraattorin palvelussa syntyvät asiakirjat viimeistään 1.3.2025

-
Vammaispalvelujen palvelutehtävässä syntyvät asiakasasiakirjat viimeistään 1.9.2025

-
Päihdehuollon palvelutehtävässä syntyvät asiakasasiakirjat viimeistään 1.3.2026

-
Perheoikeudellisten palvelujen palvelutehtävässä syntyvät asiakasasiakirjat viimeistään 1.9.2026

-
Kaikissa palvelutehtävissä syntyvät video- ja äänitallenteet viimeistään 1.10.2029

-
Säilytysaikaliite

Ovatko ehdotettavat potilasasiakirjojen säilytysajat asianmukaiset?

Kyllä

Jos vastasit ei, miltä osin säilytysaikaa pitäisi muuttaa ja miten? Perustele ehdotuksesi.

-

Ovatko ehdotettavat muita potilastietoja sisältävien asiakirjojen säilytysajat asianmukaiset?

Kyllä

Jos vastasit ei, miltä osin säilytysaikaa pitäisi muuttaa ja miten? Perustele ehdotuksesi.

-

Ovatko ehdotettavat biologista materiaalia sisältävien näytteiden ja elinmallien säilytysajat asianmukaiset?

Kyllä

Jos vastasit ei, miltä osin säilytysaikaa pitäisi muuttaa ja miten? Perustele ehdotuksesi.

-

Ovatko ehdotettavat sosiaalihuollon asiakasasiakirjojen säilytysajat asianmukaiset?

Kyllä

Jos vastasit ei, miltä osin säilytysaikaa pitäisi muuttaa ja miten? Perustele ehdotuksesi.

-

Ovatko ehdotettavat muita luovutustenhallinnan asiakirjojen ja lokitietojen säilytysajat asianmukaiset?

Kyllä

Jos vastasit ei, miltä osin säilytysaikaa pitäisi muuttaa ja miten? Perustele ehdotuksesi.

-

Liitelait

Onko ehdotus mielestänne kannatettava?

Kyllä

Ovatko siirtymäajat riittävän pitkät?

Ei. Perustelut: [Saisi olla pelivaraa.]

Onko ehdotus mielestänne kannatettava?

Kyllä

Onko ehdotus kannatettava?

-

Muita näkemyksiänne ja huomioita liitelakeihin

-

Karhe Liisa
Suomen sairaanhoitajaliitto ry